

Internationale Bloemententoonstelling Flora 1953 (Heemstede-Haarlem-Holland)

Acht jaar later dan oorspronkelijk bedoeld kon de tentoonstelling weer plaatsvinden. De wederopbouw in Nederland was in volle gang en had een zodanig stadium bereikt dat men de benodigde bezoekers kon verwachten.

Velen vonden het een groot risico de tentoonstelling te houden, maar het gemeentebestuur en de Algemene Vereniging voor Bloembollencultuur zetten door. Met als reden, zoals Carel Briels, de architect van Flora 53, op een persconferentie aangaf: 'Wanneer men zich afvraagt of het in deze tijd wel goed is met een dergelijke opzet te komen, geeft men blijk van een verkeerd begrip. Als ons kleine vaderland de representatie van misschien zijn grootste schat, de bloemen, benepen gaat zien, zal de zonder welvaart achter de wolken verscholen blijven.'⁶ Aan de tentoonstellingsorganisatie werden de Nederlandse Tuinbouwraad (die de huidige Floriades organiseert) en de Koninklijke Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde toegevoegd. Hierdoor kon de hoeveelheid tentoongestelde tuinbouwproducten uitgebreid worden en werd de tentoonstelling interessanter voor het brede publiek.

Maar er was concurrentie ontstaan; de in 1949 opgerichte Stichting Keukenhof wilde een 'etalage' voor de bloembollen inrichten. In 1950 opende het park in Lisse zijn poorten en trok meer dan 200.000 bezoekers. In 1951 werd in de kranten melding gemaakt van een problematische situatie tussen Flora en Keukenhof, maar die verdween toen Keukenhof en Flora in 1952 triomfantelijk meldden intensief te gaan samenwerken.⁷

Het *Leidsch Dagblad* meet het verschil tussen beide tentoonstellingen breed uit. 'De opzet van de tentoonstellingen is zeer verschillend. Keukenhof zal twintig jaar lang exposeren en de Flora doet dat volgens de statuten eens in de tien jaar. Het verschil zit dus daarin dat voor de Flora alles voor een jaar moet worden gemaakt, terwijl Keukenhof een kostenspreiding heeft.' En over het karakter van beide tentoonstellingen:

'Qua opzet tonen de beide tentoonstellingen eveneens een duidelijk verschil. Terwijl het wandelpark Groenendaal geheel in het teken wordt geplaatst van de tentoonstelling, en bloemenpaleis en klokkentoren daaraan een onmiskenbaar tentoonstelling cachet geven, is bij de aanleg van Keukenhof er zoveel mogelijk naar gestreefd, het prachtige bos, het enige natuurmonument dat de Bollenstreek bezit, ongerept te laten, en heeft die aanleg zich aan het terrein zoveel mogelijk aangepast, waardoor de Lisser tentoonstelling een uitgesproken rustiek karakter heeft behouden.'⁸

Als de vraag naar voren komt of men beeldende kunst op het terrein wil plaatsen, ziet voorzitter Van Nispen ervan af 'omdat het niet aardig tegenover Keukenhof zou staan. Het is tenslotte hun initiatief geweest (beelden in het Keukenhof te plaatsen) en de Flora wilde dit niet kopiëren.'

De Flora van 1953 zou een nog internationaler karakter moeten krijgen dan de vorige. Om dit via de reclame te kunnen uitdragen, maakte men gebruik van Schiphol en de KLM; stewardessen hadden een belangrijke rol in de pr van de tentoonstelling.

Meningen verdeeld

Het expositieterrein werd weer ontworpen door H.J. Voors, die als basis hetzelfde schema gebruikte als dat van 1935. Ten noorden van de vaart werd het plan ontworpen in geometrische stijl, ten zuiden van de vaart in landschappelijke stijl. De meningen over het plan van Voors waren zeer verdeeld. 'Niet omdat de bolgewassen de rechte lijn niet zouden verdragen, maar omdat de tuinarchitect van de Flora zich ervan bewust is geweest dat deze tijd een andere vormgeving vraagt dan in de vooroorlogse jaren het geval was. De rechte lijnen van toen waren de uitdrukking van een zekerheid die men meende te hebben; de vloeiende lijn van thans vormt de vertolking van een spel met de bloem, van de gedachte van de mens die weet dat hij niet beheerst maar dat hij dient. De vloeiende vormen van de Flora 1953 drukken het spel van een nieuwe romantiek uit,' aldus het *Haarlems Dagblad*.⁹

In de vakpers is de toonzetting geheel

anders. *De Boomkwekerij* meldt dat ‘Flora’s Tuinaanleg een teleurstelling’ is, dat in de plantvakken ‘Strepto-coccen en chromosomen de tuinaanleg beheersen’ en men rept over ‘Kitsch in de tuinarchitectuur’.¹⁰ Passages uit het artikel maken duidelijk dat men de aanleg hopeloos ouderwets vond en dat Voors niet de kwaliteiten had van een tuinarchitect als Springer of Tersteeg. ‘Wij moesten constateren dat de tuinaanleg – als een schrille tegenstelling met de fraaie moderne gebouwen – zich volkomen stijlloos uitzwabbert over het gehele terrein. Het weideterrein is versnipperd met onnodig veel slingerende paden en weggetjes en de gazons worden gegarneerd door vormloze “perken”, die binnenkort een bonte mengeling van bolgewassen in honderden soorten en variëteiten zullen vertonen. [...] Wanneer onze gedachten teruggaan naar de Flora 1935, dan moeten wij helaas constateren, dat men in bijna 20 jaar tijd niets heeft geleerd op het gebied van tentoonstellings-tuinarchitectuur, ja eerder is achteruitgegaan. Flora 1935 had nog vele perfecte onderdelen, die men nu tevergeefs zoekt. [...] Wij zouden de Directie van de „Flora” in overweging willen geven de volgende keer, of een knap en deskundig tuinarchitect te raadplegen of een prijsvraag uit te schrijven voor de Nederlandse tuinarchitecten-wereld voor het maken van een ontwerp.’

Architectuur

De architectuur op het terrein werd alom geprezen. Modern en eigentijds, was de

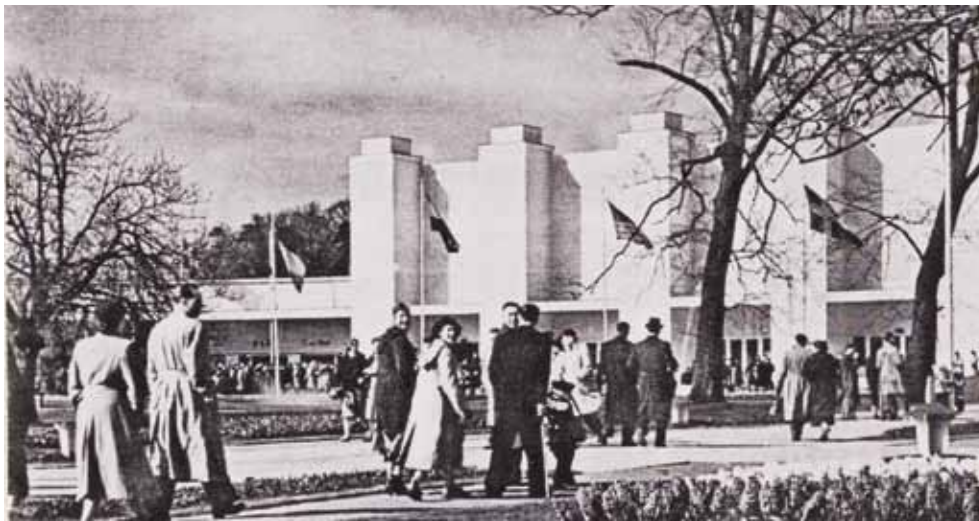

Het Floraterrein van 1953 vanuit de lucht gezien.

mening. Vooral het centrale tentoonstellingsgebouw trok de aandacht; het was manifest aanwezig en zichtbaar op het gehele terrein. Op de volgende tentoonstelling, de Floriade van 1960 in Rotterdam, had men een andere visie; daar moesten de gebouwen zo onopvallend mogelijk zijn om de tuinbouwinzendingen niet te verstoren. Voor de Flora van 1953 had architect Carel Briels niet alleen het hoofdgebouw bedacht, maar ook een ontwerp gemaakt voor de buitenruimte bij dit gebouw. Daar lag een vaart, die in de Tweede Wereldoorlog uit defensieve overwegingen door de Duitsers was verbreed. Met behulp van twee bruggen met pergola's krijgt de (te) brede vaart het karakter van een vijver. Het ontwerp van Briels voor het hoofdgebouw lijkt qua vormgeving op het Trocadero, in 1937 gebouwd voor de wereldtentoonstelling te Parijs. Het is onvergelijkbaar qua grootte, maar heeft wel dezelfde vorm. Tersteeg had voor deze wereldtentoonstelling de tuin van de Nederlandse inzending ontworpen. Het gebouw was van de hand van de architect J.H. van den Broek, die later met het bureau Van den Broek en Bakema de bescheiden gebouwen heeft ontworpen voor de Floriade 1960. Er was een groep architecten en tuinarchitecten die een sterke belangstelling had voor deze tentoonstellingen; ze informeerden elkaar over hun ervaringen en hun werkzaamheden.

1953-1: De voorzijde van het hoofdtentoonstellingsgebouw is een façade. Achter de imposante gevel liggen grote tentvormige gebouwen die plaats bieden aan de binnententoonstelling.

Links: Gereconstrueerde plattegrond van de Internationale Bloemententoonstelling 'FLORA 1953'.

1953-3 (onder): De bestaande vijver in Groenendaal is een voortreffelijk decor voor de bloemententoonstelling. Over het water blijft het zicht op het 'bloemenpaleis', het hoofdtentoonstellingsgebouw, behouden.

1953-2 (boven): Het landschappelijke deel van de tentoonstelling. Het ontwerp werd bejubeld en verguisd. Niettemin brachten tienduizenden bezoekers tijdens de paasdagen een bezoek aan de rotstuin en de bloemperken in de 'weide'. De foto is vanuit de 'klokkentoren' genomen.

*Vogelvluchtperspectief van de Internationale Bloemententoonstelling 'FLORA 1953' vanuit het zuiden.
(Deze perspectieven van de gebouwde situatie kunnen afwijken van de plattegrond.)*

Vogelvluchtperspectief van Internationale Bloemententoonstelling 'FLORA 1953' vanuit het zuidwesten.

Vogelvluchtperspectief van de Internationale Bloemententoonstelling 'FLORA 1953' vanuit het noordwesten.

Vogelvluchtperspectief van de Internationale Bloemententoonstelling 'FLORA 1953' vanuit het noordoosten.